

S. xvii en DAG; ja porta «*çumac* pera assaunar: nau-tea», Busa-N. (B-vii-3.17), si bé figurant també en el Nebrixa castellà no garanteix que el mot fos usual en català. En el Princ. només m'és conegut ROLDOR, però en el P. Val. són usuals tots dos noms de planta, i a Fondegulla me les ensenyaren com dues mates semblants, però distintes (1961). El registren els diccs. val. de Sanelo (I, 143v1) i men. de FebrCard.

En cast. ZUMAQUE (abans *çumaque*) es documenta més sovint i des de més antic, també fr. *sumac* [S. XIII] i en altres llengües europees. En àrab pertany ja a l'àrab clàssic, però hi ha bones raons documentals i lèxiques per creure que era pròpiament mot de Síria i derivat d'una arrel aramea que expressava rojor o vermellor; veg. DCEC i Dozy, *Suppl.* 1, 686a, 15 *Gloss.*, 369.

DERIV.: *Sumacar* col·le. (DFa.).

Sumacàrcer, V. som *Sumal*, *sumaler*, V. *semal* *Sumador*, *sumall*, *sumarall*, V. *xumar* *Sumament*, V. 20 *som* *Sumana*, V. *setmana* *Sumand*, V. *som* *Sumanta*, *-manda*, *sumantejar*, V. *manta* *Sumar*, V. *som* i *xumar* *Sumanir*, V. *somonir* *Sumari*, *sumària*, *sumariar*, *sumaríssim*, V. *som* *Sumejar*, V. *xumar* *Sumencia*, *-neja*, *-nejar*, V. *xemencia* *Sumenir*, V. 25 *monir* *Suministrar*, V. *ministre*

SUMIR, pres del ll. *sūmère* 'agafar, pendre', que ja de vegades s'aplicava a la consumpció o absorció d'aliments. □ 1.ª doc.: S. xv (no figura en el *Blanq.* de 30 Llull sinó en el del S. xvi).

Ja des d'antic està especialitzat en el sentit litúrgic i el d'enfonsar. «--- Procehñ en sa missa et *sumi* la dita hòstia» SdUrg. S. xv (BABL XIII, 261). «Si prestament / --- / pa rescaldat, / subcinerat, / aygua be- 35 vent, / e dignament, / lo *sumiràs*, / anar poràs / --- / fins a la santa / de Déu montanya»; «lo sant cos pres, / dient, lo vé, / com l'oferi, / se convertí / cobrant la forma / --- / com fon, primera, / hòstia vera, / la qual *sumís*», JRoig (*Spill*, 12983, 3799). Particular del llenguatge de sagristia és l'ús absolut, en què *sumir* ja per si sol (i sense complement) significa 'pendre l'eucaristia': AMAlcover, BDLC XII, 280.

En el sentit d'absorbir (la terra) més sovint se li donava la forma *somir*: «si, per mala sort, així com 45 son fill, havia mort aquell famós cavaller, que l'altre hagués mort son fill, no li restara sinó que la terra s'obris e que la *somís*», JoMartorell (Ag. I, 146); «tentost que sent Ambrós e la sua companya foren exits de la dita casa, la casa se *somí* tota, ab lo senyor», 50 «--- la ciutat --- se *somí* en los abismes», *Eiximplis*, Ag. II, 186; I, 292; però *sumir-se* en *Eiximplis* II, 186 i 230. Cf. *solmir* citat a *solsir* i a *semar*.

DERIV.: *Sumpció* [DAG.]: *Sumidor* 'que toca consumir': ordinations reials de 1344 (CoDoACA v, 27). 55 *Sumptuari* [Lab. 1840] i *sumptuos* són derivats del ll. *sumptus*, -ūs, 'despesa', pròpiament 'allò que cal pendre per aconseguir una cosa': «De la superfluïtat del arrear, e del ligar, de les dones, no ha culpa altra persona sinó ells, qui cascun jorn troben guises nove- 60

lles e *sumptuos*: adés van tant larcs que no-ls veu hom los peus, adés tant curts ---», BMege (*Somni* IV, Ri., 354.14); «són *sumptuos* e y capaces les Sales dels Srs. Jutges del civil y del crimen, ab sos presidents», B. de Maldà, *Excurs.*, p. 44; *sumptuositat* [Eiximenis, *Dones*, DAG.]; *sumptuosament* [Lab.].

Absumir, ll. *absumere* [Lab. 1840, s. v. *sumir*].

Assumir [Belvitges], llatí *assumere* id.; *assumpció* [Llull]: «La *assumpció* de Nostra Dona», Do. Pu. ed. 1906, 82; de l'*assumpció* de J. Crist. dóna Colom quatre testimonis lullians.

DTO. remet a *ascensió*; *assumpta* pròpiament la Verge assumida en els Cels: recordem a les famílies i noies catalanes que *Assumpta* és nom de dama i «*Sunció*» és de raspa, *Assumpció* no gaire més, car no és el que ens transmeteren els nostres llinatges; *assumpcionista*. *Assumpte* [Belv.]: en el S. XIX se solia dir *assumpto*, i se li donava gran volada fraseològica; Maldà usa *donar assumpto* per 'donar que dir, fornir tema de conversa': un religiós molt capficat per una piga massa grossa que li havia sortit «ens donava prou *assumpto* --- del pinyol, com de pruna, en una galta ---», Coll. B. V., 222. *Assumidor*; *assumiment*; *assumptiu*.

Consumir [Llull], pres del ll. *consūmere* id.: «trenuytava e treballava nit e jorn, per lo qual treball *consumia* e corrompia sa persona», *Merav.* (Ag. I, 160). La conjugació antiga del present era *consum*, amb forma no incoativa, mentre que la llengua moderna ha generalitzat *consumeix*, sobretot en català central; i Fabra, féu notar, en *Converses Fil.*, que en l'ús oral i doctrinal calia preferir aquesta forma, i generalment els qui deien i escrivien (en llenguatge planer) *consum*, no feien més que deixar-se dur per llur ús excessiu de la llengua castellana. Quan es tracta de consumir materialment (gastar, menjar, exhaurir etc.) cal resoltament preferir *consumeix*, i descartar *consum*.

En sentit moral, i més en poesia, es mantenia i manté l'ús antic no incoatiu, sobretot en la 3.ª pers. sing. de l'Ind.: «*Les Campanes*. Par que en el terme divisor i de les tenebres i la lum / diuen el salm recordatori / de nostra vida, qui es *consum*», Alcover (O. C., 20); Carles Riba, el 1956 em feia notar que tant Carner com ell i altres bons poetes actuals havien usat *es consum* en rima, i àdhuc *em consumo*. Fins al S. XVI i àdhuc més tard, majorment en les regions del Sud, no penetrava encara l'incoatiu en aquest verb: «les dents --- crexen sempre tant quant per lo menjar se *consumen*, almenys fins a 45 anys», OPou (*ThPu.*, 259).

L'ús d'aquest verb des d'antic va entrar en contacte amb el de *consumar*, que pertany a una altra família de mots: ll. *consummare* 'acomplir', 'dur una acció fins a l'últim terme, l'última conseqüència, coronar-la, consumir-la', el qual havia entrat fonament en l'ús romànic (fins al punt que en oc. ant. sovint es troba sincopat com *cosmar* «achevers», PDFF). De vegades a penes es pot decidir, en els dos primers segles de la nostra vida literària, si es tracta del prolongament de CONSŪMERE o del de CONSŪMMARE, o si hi ha suma